

Nr. 45/46 /68-69/

1953 m. lapkričio mėn. 11 d.

PLB Vokietijos Krašto Valdybos
Informacijos yra savaitinis
Krašto Valdybos Organas, skiriamas
spaudai, rankraščio teisėmis.

Redakcijos, pasinaudojančios čia
dedamomis žiniomis ir straipsniais,
maloniai prašomos nurodyti
šaltinį: PLB Vok. "Informacijos".

LIETUVIŲ BENDRUOMENĖ VOKIETIJOJE

PLB Vokietijos Krašto Valdybos posėdžiai

Lapkričio 4 ir 5 d. d. Rennhofo pilyje, o lapkričio 9 d. Krašto Valdybos būstinėje Hannoverėje įvyko Vokietijos Krašto Valdybos posėdis su plačia dienotvarke, liečiančia organizacinius ir techniškus Krašto Valdybos ir Vasario 16 Gimnazijos reikalus, ryšyje su gimnazijos kėlimu į naują vietovę. Lapkričio 10 d. Krašto Valdybos posėdis vyko Diepholze, dalyvaujant gimnazijos direktoriui ir po to bendras posėdis su mokytojų tarybos atstovais.

ALIAS stipendija lietuviui technikui

Amerikos Lietuvių Inžinierių ir Architektų Sąjungos Centro Valdyba praneša Vokietijos Krašto Valdybai, kad iš jos tarpininkavimu pasiūlytųjų trijų kandidatų stipendijai gauti ji pasirinkusi Stuttgarto Apylinkės pasiūlytąjį kandidatą Mečislavą BRUŽĄ.

ALIAS Centro Valdyba Bružui skiria stipendiją vieniems metams, pasižadėdama mokėti 10 mėn. po 65 dolerius mėnesiui. VKV pirminkas, p. inž. Pr. Zundė, ALIAS Centro Valdybos prašomas globoti stipendiatą ir pranešinėti jai apie studijuojančio pažangą. Ji taip pat praneša, kad, nors ji tuo tarpu galinti patenkinti tik vieną prašymą, kiti du kandidatai stipendijai gauti nebus jos užmiršti. Galbūt, Centro Valdybai pavyks suorganizuoti jiems ateityje bent pusę stipendijos.

Kanados lietuvių auka Vargo Mokykloms

Kanados Lietuvių Bendruomenės Šalpos Fondo Komitetas Toronte

- 2 -

pervedė Vokietijos Krašto Valdybos išlaikomoms pradžios ir vargo mokykloms 300 dolerių, kurie buvo surinkti Toronto, Hamiltono, Fort Williams ir Edmontono apylinkėse.

Kanados Šalpos Fondo Komitetas numato mokyklų reikalams surinkti kas mėnesį tokią sumą. Šalpos Fondo Komitetas apgailestauja, kad jo Apylinkių Komitetų organizavimas eina palengva ir todėl tenka lėšų telkimą kartais uždelsti. Be to, Kanados Šalpos Fondo Komitetas tuo pačiu metu surinko ir išleido cukrui pirkti 1.000 dolerių, norėdamas pasinaudoti nemokamu transportu pasiųsti maisto į Vokietiją.

Tokia sumani ir planinga Kanados Šalpos Fondo Komiteto Toronte veikla bus nepaprastai vertingas įnašas tremtinių šalpos ir lietuviškų įstaigų išlaikymo srityje. Šiam darbui pasišventusiems žmonėms priklauso mūsų visų didžiausia pagarba ir padėka.

Šveicarijos Caritas Sąjungos auka

Šveicarų Caritas Centrinė Luzern'e praneša, kad ji nutarusi skirti Lietuvių Vasario 16 Gimnazijos bendrabučiu pašalpą

10.000.- - DM. sumos.

Šioji auka skiriama iš "Schweizer Europahilfe" šiemet surinktų aukų dalies, kuri priklauso Caritas Sąjungai. Caritas Sąjunga tikisi pinigų gauti iki šių metų pabaigos. Šioji suma Vokietijos Krašto Valdybai paskirta po "Schweizer Europahilfe" atstovo, p. Schnellmann, atsilankymo nupirktoje Rennhofo pilyje. P. Schnellmann kelias valandas nuodugnai apžiūrėjo pirktuosius namus, jų stovį, planuojamą įrengimą ir buvo tiek patenkintas Krašto Valdybos pirkiniumi ir planavimais, kad pažadėjo ateityje visose Šveicarijos organizacijose remti Krašto Valdybos pastangas.

Tokiu būdu iki šiandien Šveicarijoje Vasario 16 Gimnazijos namams ir įrengimui yra skirtos tokios sumos:

1. Hilfswerk der Evangelischen Kirchen der Schweiz	DM	10.000.--
2. Schweizer Europahilfe	"	15.000.--
3. Schweizerischer Caritasverband	"	10.000.--
4. Schweizerisches Rote Kreuz	"	20.000.--

Iš viso DM 55.000.--

Iš šios bendros sumos yra gauta tik 10.000 DM. Iki šių metų pabaigos tikimasi jau gauti Šveicarų Europos Pagalbos ir Šveicarų Raudonojo Kryžiaus 35.000 DM auką, o kitų metų pradžioje Šveicarų Caritas 10.000 DM sumą.

-- Su federaline ir Baden-Württemberg krašto vyriausybe Vokietijos Krašto Valdyba toliau tariasi dėl paramos gimnazijos išlaikymui ir gimnazijos namams ir įrengimams. Federalinės vyriausybės atstovas, Oberregierungsrat Wussow lankėsi tais reikalais pabėgėlių ir švietimo ministerijose Stuttgarte ir turėjo pasitarimų su augštaisiais tų ministerijų valdininkais, remdamas Krašto Valdybos pastangas. Sumų tam reikalui asignavimas pareikalauja daug laiko jau

- 3 -

vien dėl techniškų priešasčių, nes švietimo reikaluose kraštai yra visai autonomiški ir negali būti iš Bonnos diriguojami, bet antra vertus, finansiniai reikalai vis dėlto yra susiję ir su federalinės vyriausybės biudžetinėmis sumomis.

- - Vokietijos Krašto Valdyba pradėjo akciją paramai gauti ir švedijoje, kur jos prašymui su plačiu memorandumu Švedijos Raudonajam Kryžiui paremti prisidėjo Stockholme gyvenantis Baltiska Humanistiska Förbundet narys, pulk. O. Urbonas ir lietuvių draugas, švedų pastorius A. V. Weger. Jiedu apėmė Švedijos Raudonojo Krvžiaus vice-pirmininkę, ponią Tyselius.

Krašto Valdybos prašymą parėmė ir švedų labdaringos misijos vadovas Vokietijoje, pastorius Aurelius, rekomenduodamas paremti Krašto Valdybos pastangas minėtajai ŠRK vice-pirmininkei.

- - Hanau miesto lietuvių Vasario 16 Gimnazijos namams pirkti ir įrengti per Apylinkės pirmininką ir Krašto Valdybos narį, p. Survilą, sudėjo 90,70 DM.

Vėlinių diena lietuvių kapuose

- - AUGSBURGO lietuvių bendruomenė Vėlinių išvakarėse, lapkričio 1 d., organizuotai apėmė lietuvių kapus. Užžibinę ant jų žvakutes, visi kartu sukalbėjo TĖVE MUSŲ. Vargo mokyklos mokinys Antanas Vasiliauskas padeklamavo eilėraštį "Neišvengiamas likimas", o komiteto pirmininkė, p. V. Augustaitienė, pasakė keletą tai dienai pritaikintų žodžių.

Perskaičius visų Augsburgio kapinėse palaidotų lietuvių vardus, pirmininkė pasiūlė sukalbėti už jų vėles amžiną atilsį, o taip pat ir už tuos mūsų gimines, draugus ir partizanus, kurie yra palaidoti brangioje Tėvynėje ir tolimame Sibire.

- - HANAU kapuose lapkričio 1 d. įvyko mirusiųjų lietuvių pagerbimas. Tą dieną 10 val. Tėvas A. Bernatonis atėmė pamaldas ir pasakė tai dienai pritaikintą pamokslą. 15 val. į Hanau kapus atvyko Tėvas A. Bernatonis, Apylinkės vadovybė ir didelis iš Hanau ir kitur atvykusių lietuvių būrys, kurie ant 52 mirusių tautiečių kapų uždegė žvakutes.

Žinios iš apylinkių

- - KAP. VENCKUS, lietuvių dalinių prie amerikiečių armijos ryšininkas ir dalinių kapelionas, kun. Lubinas, šiomis dienomis apėmė visas didesnes anglų zonos stovyklas, jieškodami kandidatų į lietuvių darbo ir sargybų kuopas. Sveikiems ir pajėgiems treptiniams tuo suteikiama proga išeiti iš bedarbio būklės. Deja, lietuvių, atitinkančių kuopoms reikalingą fizinį pajėgumą nėra daug ir todėl žymesnio skaičiaus lietuvių į kuopas parinkti nebus galima.

- - BENSHEIM-AUERBACH seniūnijoje, iškelus didelę gyventojų dalį į Frankfurtą, beliko iš viso 20 lietuvių. Likusiųjų seniūnijoje laikinai, iki naujų rinkimų, seniūnės pareigas eina p. Morta Petrauskienė.

- - WEHNENO lietuvių kolonijoje rugpiūčio 31 d. įsisteigė Knygos Mylėtojų Būrelis, kurio tikslas yra kiek galint paremti lietuvišką spaudą ir kartu parūpinti kolonijos gyventojams lietuviškų knygų. Stovykloje esantis YMCA knygynėlis visai mažai turi lietuviškų knygų ir tos pačios yra mažvertės. Keli būrelio nariai pasižadėjo pagal išgales finansiniai paremti naujų knygų įsigyjamą ir todėl būrelis tikisi greit sudaryti nors nedidelę gražių lietuviškų knygų bibliotekėlę.

Išleis lietuvių kalbos gramatika

DBLS ir Vokietijos Krašto Valdybos knygų leidykla "Bendrija" išleids Dr. Alfonso Šešplaukio-Tyruolio, lietuvių kalbos lektoriaus Kolumbijos Universitete New Yorke, paruoštą "Pratiminę lietuvių kalbos gramatiką". Gramatika pritaikinta lituanistinei vargo ir namų mokyklai. Spaudos darbą numatoma baigti dar prieš Kalėdas.

Mokyklos ir asmenys, kurie norėtų tą gramatiką įsigyti, prašomi užsakymus siųsti "Bendrijai", Hegelstr. 6, Hannover-Kleefeld, Germany.

KITOSE BENDRUOMENĖSE

Žydų bendruomenė Vokietijoje

Iš "trečiajame reiche" gyvenusių 650.000 žydų šiandien Vokietijoje beliko apie 35.000, iš kurių apie 25.000 yra organizuoti žydų bendruomenėse.

Visų didžiausia žydų bendruomenė yra Berlyne, kur gyvena apie 6.000 žydų ir turi savo ligoninę, senelių prieglaudą, moterų ir studentų sąjungas. Žydai nusiskundžia per maža jiems teikiama vokiečių įstaigų pagalba. Vokietija nukentėjusiems žydams moka mėnesines rentes iki 240 DM, nors renčių vidurkis yra apie 120 DM. Iš visų organizacijų žydai gauna dar nuolatinės paramos pragyvenimui.

Bendruomenės sudėtis amžiumi yra labai bloga, nes vyrauja senesnieji. Tam geras pavyzdys yra Hannoverio žydų bendruomenė iš 251 nario. Jų tarpe yra 12 vaikų iki 13 m. amžiaus ir tik du jaunuoliai iki 19 m. Nuo 20 iki 40 m. yra 39, o tarp 40 ir 60 m. 113 ir tarp 60-80 m. 77. Devyni žydai yra daugiau 80 m. amžiaus.

Iš didelio žydų kilmės gydytojų skaičiaus beliko apie 35, iš jų 25 gyvena Berlyne. Juristų yra žymiai daugiau, apie 400, iš kurių dabar valstybės tarnyboje dirba apie 60 teisėjų. Nemaža teisėjų dalis užima augščiausiųjų teismų vietas. Vokietijos parlamento narių tarpe yra 3 žydai. Apie 350 žydų verčiasi prekyba, o žydų studentų yra apie 170.

Žydų religinius reikalus aptarnauja 8 rabinai. Iš įvairių fondų gaunamomis lėšomis atstatomos sinagogos, o kultūrinis žydų pasireiškimas darosi kas kart gyvesnis. Düsseldorfo leidžiamas Vokietijos žydų savaitraštis ir vienas iliustruotas laikraštis turi po 48.000 prenumeratorių ir išsilaiko be subsidijų. Šio laikraščio redaktorius, Karl Marks, daug prisidėjo prie to, kad žydų emigravimas iš Vokietijos sustojo ir iš 380.000 užsieniuose gyvenančių Vokie-

tijos žydų vis didesni skaičiai pradeda grįžti Vokietijon. Bendruomenės vadovybę sudaro Centrinė Taryba su Direktorija.

IŠ VOKIEČIŲ SPAUDOS

- - "NEŽMONIŠKUMO BALANSU" pavadina "Schwab. Donauzeitung", išeinantis Ulme, vieną spalio 28 d. laidos straipsnį, kuriame nupasakoja ma JAV kongresmano Charles J. Kersten surinktoji dokumentinė medžiaga apie brutalią komunistinį terorą Pabaltijy.

- - "WESTFALISCHES VOLKSBLATT" spalio 23 d. paduoda buvusio Estijos premjero, Dr. Mäe, mintis apie komunizmą, kurias jis išdėstė "Trijose kalbose prieš komunizmą". Dr. Mäe nuomone vakarų Vokietijos ir Vokietijos sovietų zonos vidinės jėgos nepalaužiamai veda prie abiejų Vokietijos dalių sujungimo. Sovietų Sąjunga turėsianti savo valdomąją zoną atiduoti, vistiek, ar ji su tuo sutinkanti, ar ne. Todėl sovietai dabar stengiasi savo nauja taktika duoti vakariečių ir vokiečių jėgoms naują kryptį.

Toliau Dr. Mäe ypatingai pabrėžia sovietų vidaus sunkumus. Vakarai nepastebėję, kad raudonoji Kinija Stalino įpėdiniams patiekusi tokias milžiniškas pretenzijas, su kuriomis Malenkovas turėjo sutikti, kad jų patenkinimas įmanomas, jeigu iš viso, tik su didžiausiais sunkumais. Bet, nors tos pretenzijos buvo priimtoms, kiniečiai su šiaurės korėjiečiais vis dėlto sudaro bendrą frontą ir Korėjoje kai kurie Maskvai palankūs veikėjai buvo nuteisti.

Malenkovas esąs vištos, išperėjusios ančiukus, rolėje, o vakarų valstybės vyrai irgi keistu būdu tuos ančiukus, kai jie plaukia link vakariečių, veja atgal prie juos išperėjusios vištos ir grąšina, kad jie niekuomet nebūsią priimti UNO bendruomenėn.

Komunistų partijos, vadovaujamos Malenkovo, ir armijos, vedamos Molotovo ir generolų, bendradarbiavimas nėra tvirtas, o Malenkovo režimą galima būtų faktinai pavadinti neo-trockizmu, kurio svarbiausios žymės yra Stalino kulto pašalinimas ir atsakomybės perkėlimas nuo atskirų asmenų į kelių žmonių institucijas, kur tie žmonės vienas kitu nepasitiki. Trečioji režimo jėga, policija, po Berijos nušalinimo ir policijos aparato valymų, yra nustojusi galios.

Slaptosios komunistų organizacijos vakaruose turi įsakymą rinkti apie atskirus asmenis skandalingas žinias, kurias sovietai galėtų tinkamu momentu panaudoti tų žmonių išprievartavimo politikai. Antra vertus, Maskva nepasitiki vakariečiais komunistais, ir tie komunistai niekada neužims svarbesniųjų pareigų. "Jokie nuopelnai, jokie ištikimumo pareiškimai, joks uolumas ar nuolankumas neapsaugo nuo likvidavimo pavojaus", baigia Dr. Mäe savo pirmąjį pranešimą.

- - "HEILBRONNER STIMME" spalio 22 d. rašo apie iš rusų belaisvės grįžusį pabaltiečių kilmės vokiečių karininką, Boris von Neidhardt, kurio senelis buvo Odesos gubernatorius, o jis pats caro dvaro pažas ir pirmojo karo metu rusų gvardijos kavalerijos ritmeisteris. Šis vokiečių karininkas dalyvavo Stalingrado perdavime sovietams. Belaisvėje jam teko pergyventi visus sovietinio režimo žiaurumus.

Šitą vokiečių karininką atpažino vienas jo rusų armijoje va-

dovauto eskadrono vachmistras, dabar sovietų kavalerijos pulkininkas, ir stengėsi kiek galėdamas palengvinti jo likimą. Bet prieš NKVD stovyklos karininko galią ir šiam pulkininkui mažai pavyksta sušvelninti Neidhardto likimą.

PAVERGTOJE TĖVYNĖJE

Pro sūtemas man Tavo, Lietuva, vardas gyvas

1945 m. sovietai užėmė Karaliaučių, mano tėvus išvežė darbams prie Tilžės. Po dviejų metų tėvams mirus badu, iškeliavau į Lietuvą laimės jieškoti. Po ilgų klaidžiojimų pirmąją prieglaudą suradau Beržyčių kaime, netoli Raseinių ir Viduklės, pas lietuvi ūkininką X.

Iš šio kaimo iki 1948 m. vasaros išvežė Petrausko Antano, Mankaus ir Paulausko šeimas. Čia, netekęs globėjų, iškeliavau toliau. Neilgai vargus mane priglaudė Baraičių kaimo gyventojas Y. Ši šeima, matyt, sovietams buvo patikima, nes visi jos nariai turėjo neblogas tarnybas: sūnus Alfonsas-Viduklės dvare esančioje senelių prieglaudoje, sandėlninkas; Bronius-mechanikas MTS stotyje, Viduklėje; Levukas-pieninės direktorius Šiauliuose, o vėliau Šilutėje; o Y sesuo, Blankienė, arši komunistė, - padėjo savo dukteriai Pagėgiuose "valdyti" karvių fermą. Nė kiek nemažesnis komunistas buvo ir Blinstrubas Alfonsas, už nuopelnus partijai, paskirtas čia esančio kolchozo "Laimės kolūkis" pirmininku. Šiame antrajame kaime išbuvau iki repatriacijos Vokietijon. Per visą mano čia buvimo laiką niekas nebuvo iš to kaimo ištremtas. Tai gal vienintelis toks laimingas kaimas ne tik toje apylinkėje, bet ir visoje Sovietų Rusijoje. Vietiniai žmonės buvo neturtingi, nuoširdūs ir didžia dalimi religingi. Mažiau laimingas buvo netolimas Pakautų kaimas - iš čia buvo gana daug ištremta ir sodybos išplėstos. Prisimenu, kai kartą 1950 m. pavasarį iš nakties prasidėjo trėmimai. Laimėi, kad mano dabartinis globėjas su šeima buvo išvykęs dar iš vakaro malūnan. Namuose likau aš ir senutė šeiminko motina. Atvykę rusai enkavedistai ir stribai mus abu kamantinėjo ir grąšino, klausdami, kur yra likusi šeima. Nei aš, nei senutė nepasakėme, žinodami kokiam reikalui jiems tai reikalinga. Perpykę įsilaužėliai išsivežė viską, kas bent šiek tiek tokios vertės turėjo, mus palikdami. Kai grįžę šeiminkai viską patyrė, išvyko pas pažįstamus ir apie kelis mėnesius slapstėsi. Praėjus trėmimų bangai, grįžo atgal ir iki pat mano repatriacijos liko nepaliesti. Iš Padubysio kaimo ištremtųjų galima priskaičiuoti apie 50%. 1948 m. pavasarį pats mačiau, kaip buvo tremiami Petrauskai iš Beržyčių. Buvo apie 3 val. ryto, kai pakilo kieme triukšmas ir beldimas į langus ir duris - kadangi tokie dalykai vykdavo dažnai, tai nelabai ir nustebome - manėme tai eilinė kontrolė. Pravėrus duris, vidun įgriuvo apie 20 pusgirčių stribų ir raudonkepurių/taip mes NKVD-istus vadiname, kurie triukšmaudami įsakė kuo skubiausiai pasiruošti kelionei. Pati P. dar mėgino prašyti pasigallėjimo, bet tas tik dar labiau siutino įsilaužėlius ir įsakė "pakuotis ir laikyti snukį!" Petrauskų šeima, pasiėmusi nedidelį ryšulėlį būtiniausių reikmenų ir maisto, buvo išvežta į Viduklės geležinkelio stotį. Iš čia gyvulinuose vagonuose, su tūkstančiais tokių pat nelaimingųjų, buvo ištremti į Sibirą. Aš likau vienas. Rusai išsivežė visą turta, o duris ir langus užkalė. Vėliau Petrauskas iš Krasnodarsko rašė, kad jie ten gyveną didelėje stovykloje ir dirbą miške. Čia kartu dirba sunkius darbus

ir mažamečiai ištremtųjų vaikai. Labai trūksta maisto ir rūbų. Retkarčiais pažištami jiems pasiūsdavo po siuntinį su maistu.

Reikia paminėti ir aršų komunistą Baraičiuose Beržinską, kurie visi gyventojai labai nekentė. Nė kiek negeresnis tipas buvo ir milicininkas Raseiniuose Grinius. Šis dažnai dalyvaudavo dar t pas žmones kratas ir žmones mušdavo.

Raseiniuose rusų kariuomenės buvo nedaug. Prie kelio esančiose kareivinėse stacionavo apie 500 vyrų NKVD garnizonas, kuris tai išvykdavo, tai po kelių mėnesių sugriždavo. Čia ir jaunus lietuvius pradžioje imdavo trumpam apmokymui. Kiek vėliau visi jaunuoliai tarp 17 ir 19 m. amžiaus buvo paimti tikron karinėn tarnybon ir išvežti. Du paimtieji kartais parašydavo tai iš Austrijos, tai iš Vengrijos, kur jie buvo paskirstyti tarp sovietinių dalinių.

Netoli Baraičių, viename dideliame dvare, yra sovchozas. Je parke dažnai vyksta mitingai. Parke esanti kokia tai balta statula: bolševikų yra demoliuota iki neatpažinimo - be galvos ir rankų. Ne geriau atrodo ir prie kelio stovintis kryžius.

Nei privati, nei valstybinė statyba nevyksta, be kaletos išimčių - Raseiniuose 1951 m. buvo pradėti statyti mūriniai "partijos" namai ir keli ūkininkai iš vogto miško pradėjo statyti mažas triobeles.

Apylinkėje partizanų yra labai daug. Daugiausia jie šeiminkavo apie Betygalą. Čia 1950 m. buvo ir didelės jų kautynės su jau minėtu Raseinių garnizonu, kurių metu abi pusės turėjo daug nuostolių užmuštais. Vienas partizanų bunkeris buvo išsprogdintas, kuriame žuvo ir septyni partizanai. Vėliau, partizanai patyrė apie išdavimą, apylinkėse komunistuojačius sulikvidavo, o jų sodybas sudegino. 1951 m. nemažesnės kautynės įvyko ir Viduklės miške, kur rusai buvo sutraukę labai daug jėgų - net 40 kariškų sunkvežimių buvo kariuomenę iš visur suvežę. Čia taip pat buvo išsprogdintas vienas partizanų bunkeris ir daug partizanų žuvo. Žymių nuostolių apturėjo ir rusai. 1949 m. pats mačiau paguldytus 7 partizanų lavonus prie jau anksčiau minėto kryžiaus. Vėliau žmonės kalbėjo, kad jie visi buvo sumesti į netoliese esanti nenaudojamą šulinį. 1950 m. Raseiniuose, prie sribų būstinės mačiau paguldytus kitus 5 nukautus partizanus. Jų lavonai labai buvo sužaloti ir atpažinti nebuvo galima. Tokių partizanų lavonų išniekinimų pasitaikydavo gana dažnai.

Lietuvą visuomet prisimenu ir mielai jį grįžčiau, jei ji būtų laisva. Ten paliko mano jaunystės geriausios dienos, ten paliko man taip mieli žmonės. Nors lietuviškai pradedu jau ir pamiršti, bet tyliais vasaros vakarais bendrai niūniuotos dainos žodžiai apie Lietuvą, amžinai liks įrašyti mano širdyje:

Praeis jaunystė. Nužydės alyvos,
Ir lapas lapą gelstantį lydės...
Pro sūtemas man Tavo, Lietuva, vardas gyvas
Nevystamu pavasariu žydės...

Taip baigia savo Vokietijos Krašto Valdybos atstovui pasakotus, prisiminimus jaunas vokietis, keturis savo jaunystės metus bendrai su lietuviais iškentėjes nukryžiuotoje Lietuvoje.